

Pavojus nuomonės laisvei

Lietuvos žurnalistų sąjungos pirmininkas 2008-08-05 atkreipė visuomenės dėmesį į Seimo valdybos sudarytos darbo grupės pasiūlymą, kurio esmė – apriboti nuomonės reiškimą pataisant Visuomenės informavimo įstatymą.

Nuomonė yra teisė laisvai pareikšti savo požiūrį, net ir klystant, o riboti, reikalauti atsakomybės galima ir reikia tik už įžeidinėjimą. Tuo tarpu įregistruotos pataisais reikštų, kad viešajame gyvenime nebūtų galima pasakyti kritiškos nuomonės. Parlamentarų grupės „patikslinta“ nuomonės apibrėžtis sudaro prielaidų plačiai išaiškinti apribojimus ir todėl įžvelgiu pavojų net tokio žanro kūriniais skelbti kaip recenzijos ir feljtonai.

Internetinė žiniasklaida – tai galimybė daugeliui visuomenės narių atskleisti savo gebėjimus: komentuoti, vertinti, diskutuoti. Kova su įžeidžiančiais pareiškimais, pasitelkus policiją, įmanoma. Kita vertus, atviros sąlygos pasisakyti iš dalies atspindi nuotaikas, kurias reikėtų ir pravartu žinoti. Šių metų **vienas precedentas valdžios įstaigoje**, kai komentatorių atsisakyta akredituoti ir prilyginti žurnalistui, patvirtina įsitikinimą, kad būtina gerokai patobulinti Visuomenės informavimo įstatymą ir susijusius teisės aktus, nes internetinė žiniasklaida atvėrė naujos komunikacijos galimybes, tačiau ji vis dar kai kurių viršininkų interpretuojama kaip „kitokia“. Precedento atveju lauksime teismo sprendimo, bet tokiam parlamentarų bandymui apriboti nuomonės reiškimą būtina pasipriešinti dabar. Įsigilinkime: toks **apribojimas galėtų būti** taikomas jau ne vien žiniasklaidos darbuotojams. Ko gero, tai būtų **pretekstas visai „be pykčio“ bausti** ir intelektualus už viešą pasikalbėjimą. Manau, iki XX a. pabaigos permainingas informacijos ribojimas Lietuvos visuomenei, trukęs daugiau kaip 150 metų, suformavo „draudimų filosofiją“, tačiau ja **negalėtų būti grindžiamas šiuolaikinės Lietuvos parlamentarizmas ir socialinis dialogas**.

Pritariu LŽS pirmininko pasiūlymui **aiškiau apibrėžti teisės aktuose žurnalistų statusą**; tai nulemtų jo ir jo darbdavio santykius, dalintų atsakomybę. Tenka apgailestauti, jog iš esmės nuo 1922 metų Lietuvoje žurnalistika yra neapibrėžta profesija.

Atsižvelgiant į tai, kad Seimo narių nuomonė yra lemianti ir jiems lieka didžiausia atsakomybė, paprastai iki priimant sprendimus būtų verta ir teisinga **konsultuotis su srities specialistais**, išsiklausti į jų patarimus, įvertinti galimų sprendimų pasekmes viešojoje informacijos ir komunikacijos srityje.

Per 18 metų teisės aktai, susiję su viešąja informacija, vis „tikslinami“ arba siūlomi tikslinti, bet yra pavojaus, kad atsidursime situacijoje, kai negalėsime pasigirti, jog spaudos laisvė – tai piliečių laimėjimas.

VU Komunikacijos fakulteto dekanas Žurnalistikos instituto direktorius

Dr. doc. Andrius Vaišnys, 2008-08-08